

35 ANIVERSARI 2025 MARA ARANDA

Programes de Concert

~~MEDITERRÀNIA~~

TROBAIRITZ

~~MATRIA SEFARAD~~

~~GEOGRAFIES DE LA DIÀSPORA~~

MEDITERRÀNIA

«Mara Aranda és una diva de la Música Mediterrània, compartint títol amb Cheikha Rimitti, Om Kalsum, Arvanitakis o M^o de la Mar Bonet, les més grans dones del Mare Nostrum.»
(Juan Jesús García, L'Ideal).

En **2025** compleix **35** anys sobre els escenaris de tot el món, amb més d'un miler d'actuacions i programes on ha posat en relleu la importància dels seus orígens, València, la seva llengua materna i l'essència del Mediterrani.

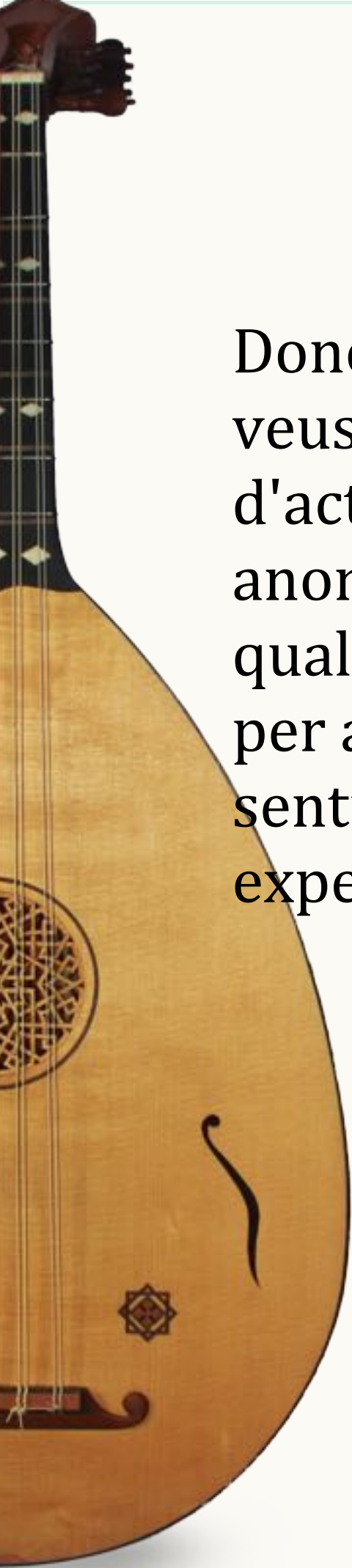
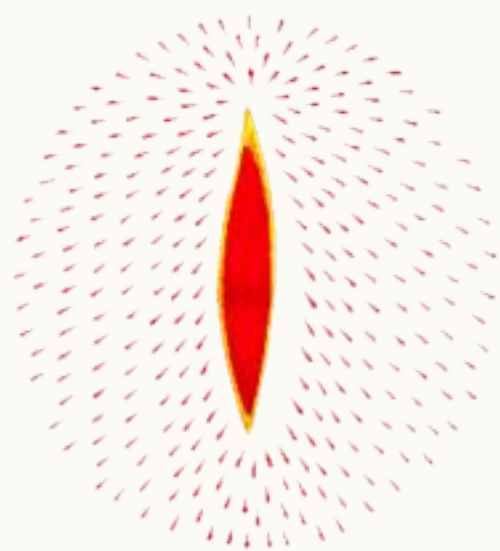
Estem davant el treball definitiu de l'autora.

TROBAIRITZ

Dones del segle XXI sobre l'escenari faran sonar els seus instruments i les seves veus per a acompanyar unes composicions que no han perdut un àpex d'actualitat i que van ser escrites per cantautores medievals, anomenades trobairitz, i altres textos dels quals no ha transcendit autor, en els quals no es descarta l'autoria de dones que van vore en l'anonimat una sortida per a lliurar a la història i a la societat del futur el fruit dels seus pensaments, sentiments i accions que no disten molt dels de qualsevol individu pot experimentar avui dia, en el s. XXI.

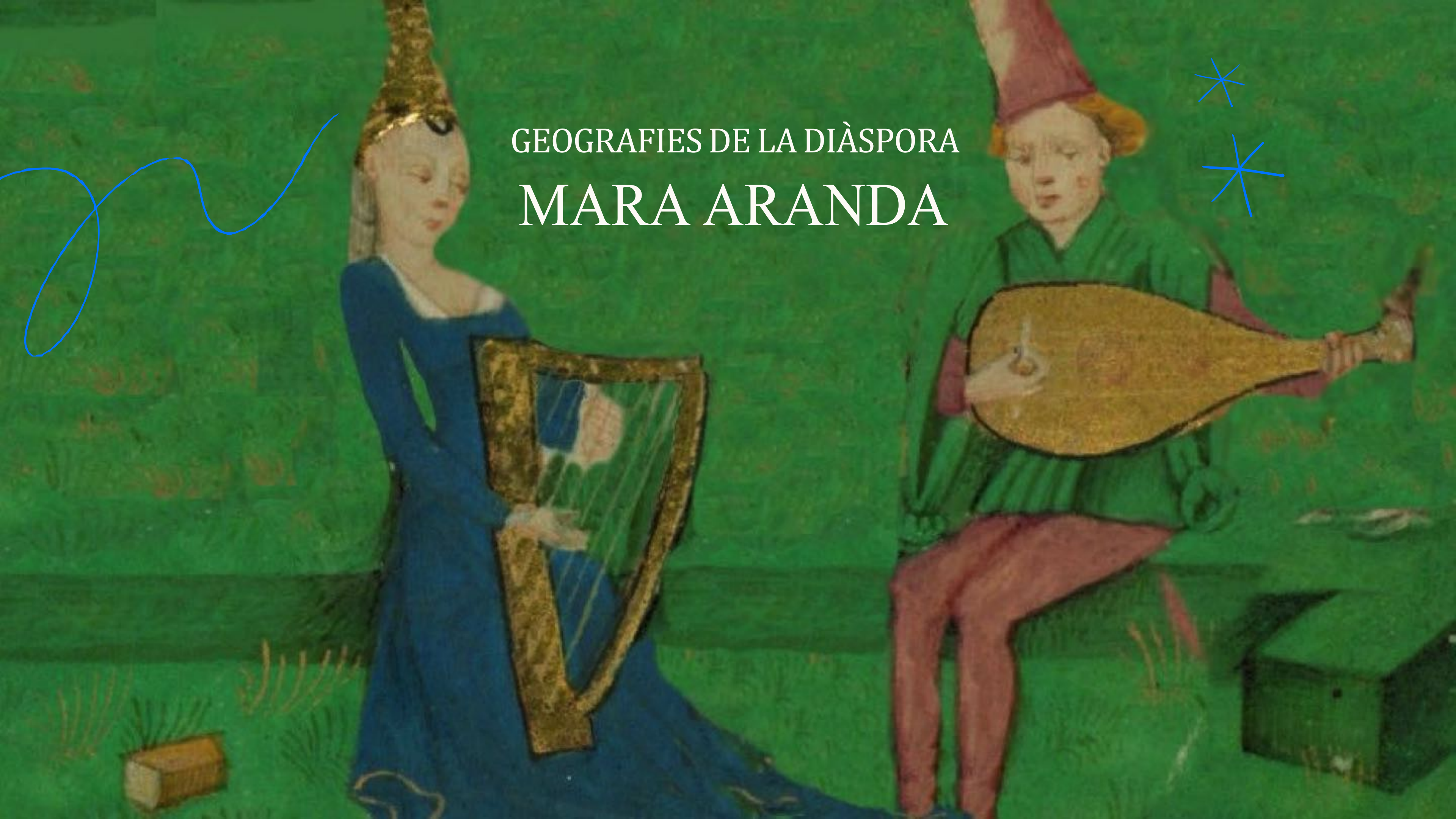
Concert

La dona a l'Edat Mitjana no va ser objecte preuat de desig en l'amor cortès o *fin'amors*. En aquella societat va haver-hi dones instruïdes, com les trobairitz, amb part activa en el tauler de la vida cultural i literària del sud de França, on l'occità era la llengua vehicular de la poesia, que va arribar pel nord a Itàlia i Alemanya i, pel sud, a Espanya. La importància d'aquestes músiques i cants radica en el fet que són el germen de totes les músiques que han vingut després, sent el llegat custodiat durant més de deu segles, amb tota la seua vitalitat i vigència.

GEOGRAFIES DE LA DIÀSPORA
MARA ARANDA

Títol genèric del programa de concert i de la pentalogia sonora dedicada a les principals geografies de la diàspora sefaradí: Grècia, Marroc, Turquia, Bulgària i l'antiga Iugoslàvia.

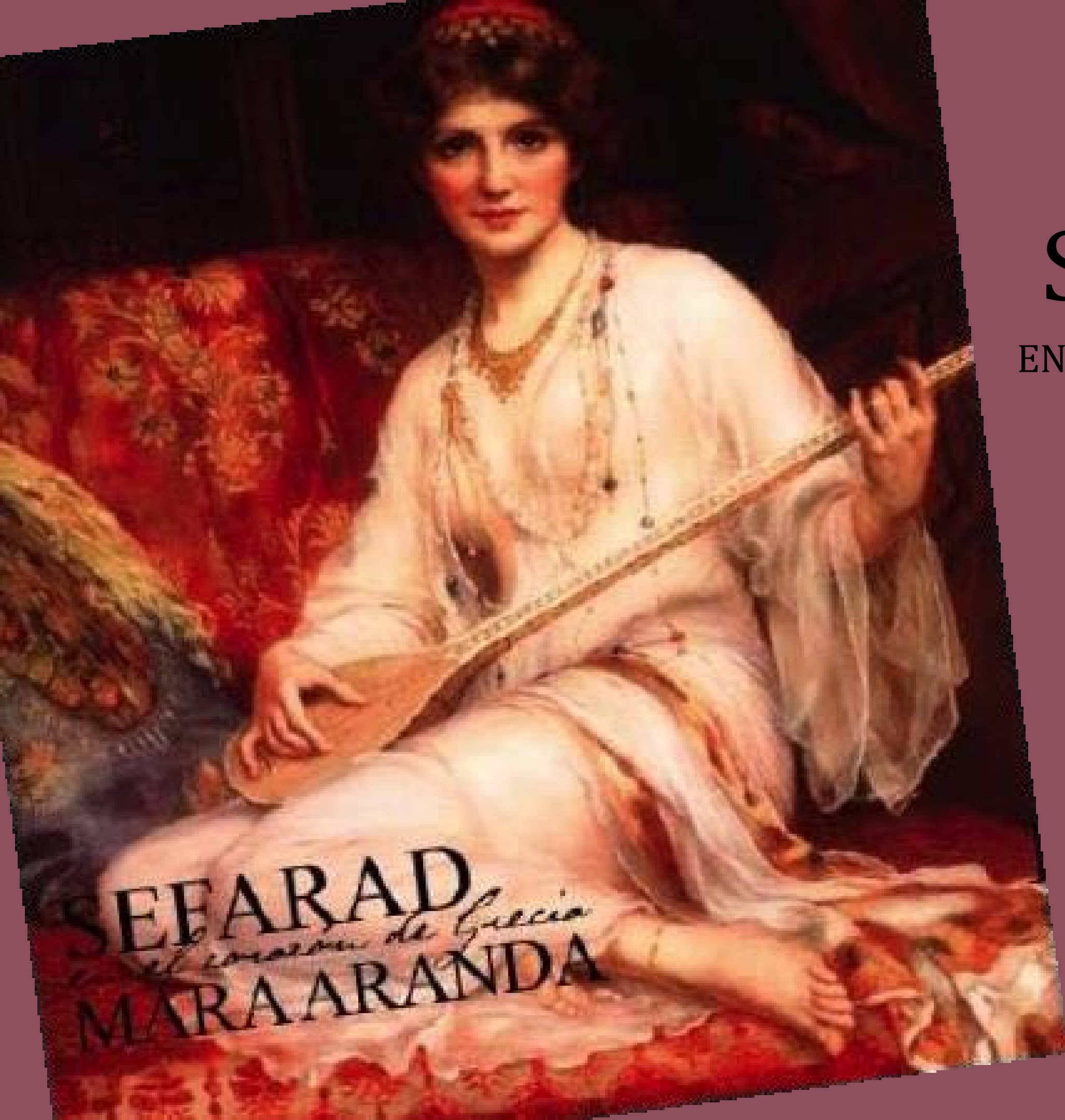
L'Edat mitjana en la Península Ibèrica és un ric gresol de cultures. La música i dansa s'associen ja en el s. XI a totes les festes i celebracions que, en reunions i festivitats cortesanes o acompanyant el quefer diari, escoltant-se tant a les cases i palaus com per carrers i socs, han contat la història dels qui ens van precedir, sent patrimoni de la humanitat en el seu conjunt i el llegat de les tradicions que ara som encarregats de transmetre.

Trobarem la sonoritat d'instruments de l'antic Imperi Otomà: Grècia, Turquia, Bulgària, antiga Iugoslàvia i de la zona Occidental (nord d'Àfrica), seguint l'exemple del poble sefardita que va adaptar les seves músiques a l'estil i els instruments propis de les zones geogràfiques on novament es van establir, sempre en constant evolució. Lluny de tancar portes i finestres per a enclaustrar aquesta herència antiga, els sefardites les van obrir de bat a bat, sent aquest el motiu pel qual podem cantar-les avui dia i compartir-les amb tots aquells amants de la cultura, història i música. En les seves cançons es reflecteixen totes aquelles tradicions que han passat de mares a filles i fills, per via oral, conservant-se més de 500 anys després de la seva expulsió i que ens parlen del seu íntim sentir, dels seus festejos, les seves celebracions i ritus i també de successos històrics que van tenir lloc en l'extrem de la vella Europa, connectats amb el romancer vell, una de les més altes representacions de la literatura oral dels nostres pobles. Aquests cançons viatgen, en l'expulsió, amb les seves portadores, a aquestes noves geografies i ara amb Geografies de la Diàspora realitzen el camí de tornada al seu origen: Sefarad.

SEFARAD

EN EL CORAZÓN DE GRECIA

SEFARAD

EN EL COR DE GRÈCIA

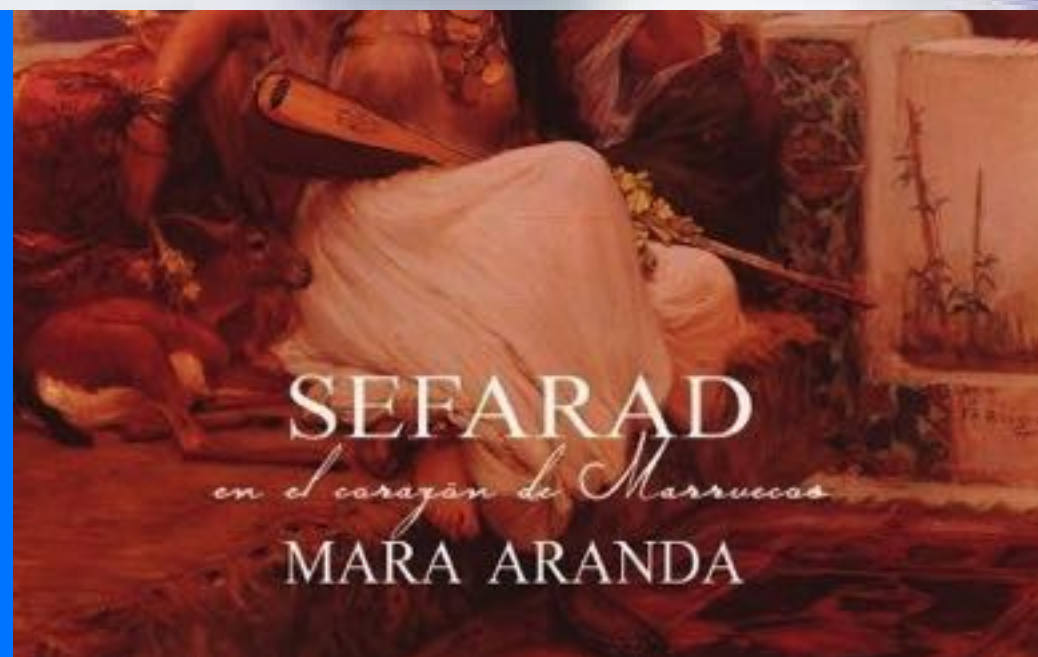
Notes al programa

Grècia, mescla d'Orient i Occident, del nord i del sud del Mediterrani, dominada per l'Imperi Romà i l'Otomà, fins al segle XIX, conserva l'esplendor i valor del seu passat en l'Antiguitat. Inspiració i referent de tota la cultura d'occidental, va saber mixturar totes les aromes de les cultures que van deixar allí la seva empremta i és així com s'han destil·lat les essències de cadascuna de les cançons que componen aquest disc, amb la consciència que olors, perfums i essències, tenen una connexió directa amb els nostres records i emocions. Som el que respirem i, desproveïts d'aquesta capacitat, la nostra vida seria més estreta, sense connexions amb el passat i, amb la qual, permet allargar-les fins més enllà del viscut en la vida de qualsevol mortal.

Músics de diferents procedències: Síria, Marroc, Espanya, Israel o Itàlia faràn sonar el kanoun, kawala, ney, percussions històriques, baglama, salteris, viella, rabell, llaüt i d'altres que pertanyen a la major collecció privada d'Europa d'instruments musicals medievals, Centre Internacional de la Música Medieval - CIMMedieval, la direcció del qual està a cura de Mara Aranda.

SEFARAD

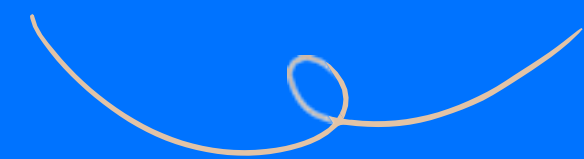
EN EL COR DE MARROC

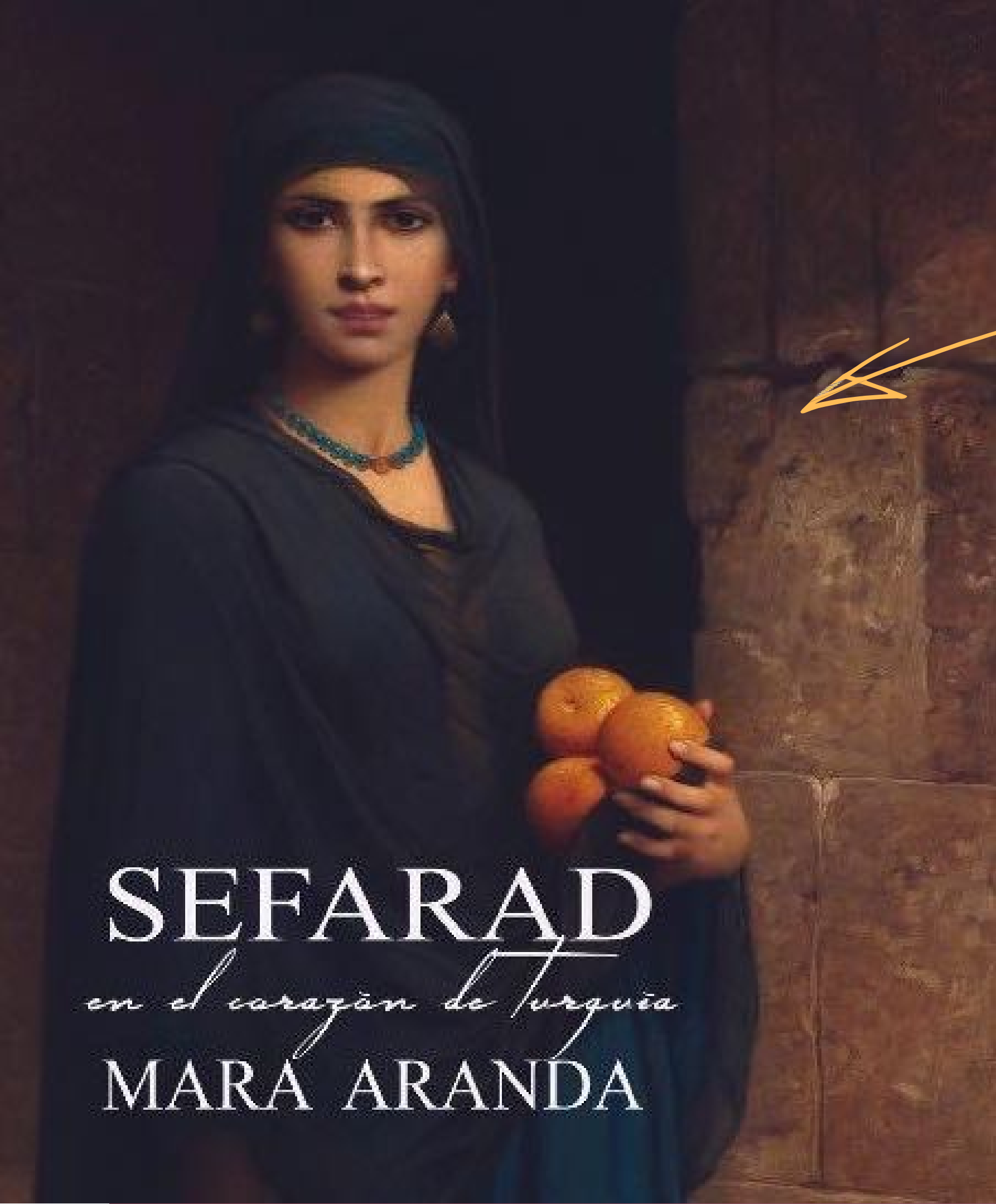
Notes al programa

'Sefarad en el corazón de Marruecos' està compost per cobles, cançons líriques a les quals anomenem *kantikas* i també *romansas*, connectades amb el Romancer Vell, una "*Iliada sense Homer*" (segons comparació molt repetida en els començaments del Romanticisme europeu) que *ha compartit amb el Quixot i la Celestina el privilegi de ser considerat com una de les creacions més característiques, alhora que d'un major valor estètic universal, del "geni" espanyol*, definit així pel filòleg i dialectòleg Diego Catalán. Parlen estos romanços de personatges èpics, històrics o llegendaris lligats al passat medieval de la Península què es continuen cantant avui dia a Espanya, a Amèrica i també en boca dels sefardites en les geografies de la diàspora.

L'atracció que exerceix la cultura sefardita abasta a diferents tipus d'investigadors: antropòlegs, musicòlegs i etnomusicòlegs, lingüistes, novel·listes, periodistes o historiadors que han destacat el valor del treball realitzat en aquesta sèrie de discos que tracten de recuperar cançons inèdites o molt poc interpretades i que són patrimoni de la Humanitat.

SEFARAD

en el corazón de Turquía

MARA ARANDA

SEFARAD

EN EL COR DE TURQUIA

Notes al programa

Quan visites la casa d'un amfitrió d'un país Mediterrani, acostuma a disculpar-se de l'escassetat i la pobra qualitat del menjar que et servirà al que segueix un assortiment de *mezes* o entrants, així com els plats principals especiats, vibrants, cuinats amb sensibilitat i experiència per les moltes peripècies que les ha fet millorar rere centúries de preparació i de les quals, cada cuiner, s'enerogulleix per tindre la seua recepta particular.

Cadascuna de les cançons que componen este disc de Mara Aranda són com plats únics.

En les seues receptes han intervingut elements que marquen la diferència amb la resta. Uns destil·len mediterraneïtat amb aquesta amalgama de cultures de les seues riberes que com en un ball de cintes van anar entreteixint els llaços acolorits dels seus destins. Uns altres tenen el fons cítric, àcid, per la crítica de les seues lletres. Escoltarem en altres parlar dels dolors pels desenganys, la pèrdua, la recança d'algún tros del camí, així com aquells que narren esdeveniments històrics en els quals així com les aigües de rosa i flor de taronger perses es van assimilar en les cuines jueves mediterrànies, també succeix el propi amb romanços com el del Duc de Gandia, fill del Papa Alexandre VI, valencià nascut a Xàtiva, que els sefardites canten fins i tot avui dia en el cor de l'antic Imperi.

SEFARAD

EN EL COR DE BULGARIA

Notes al programa

Ens trobem a les portes del quart volum, dels cinc que componen la pentalogia sonora dedicada a les principals geografies de la Diàspora, que Mara Aranda va assumir amb la premisa d'evidenciar i divulgar aquesta tradició, anant al rescat, a través de les peces d'arxiu, el fons sonor que a partir de principis del s. XX comencen a replegar els musicòlegs, que són el testimoni de la tradició, viva. Les informants són dones que encara cantaven les cançons que havien escoltat en boca de les dones de la casa i que, actualment, es custodia en la fonoteca de la Biblioteca Nacional de Jerusalem. Cants que són memòria dels pobles i part de la riquesa immaterial que els identifica.

Com diu el refrany sefardita: *'sin memoria no hay avenir'*.

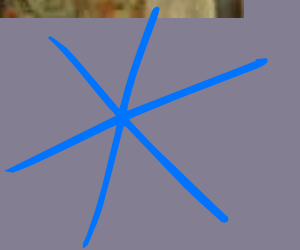
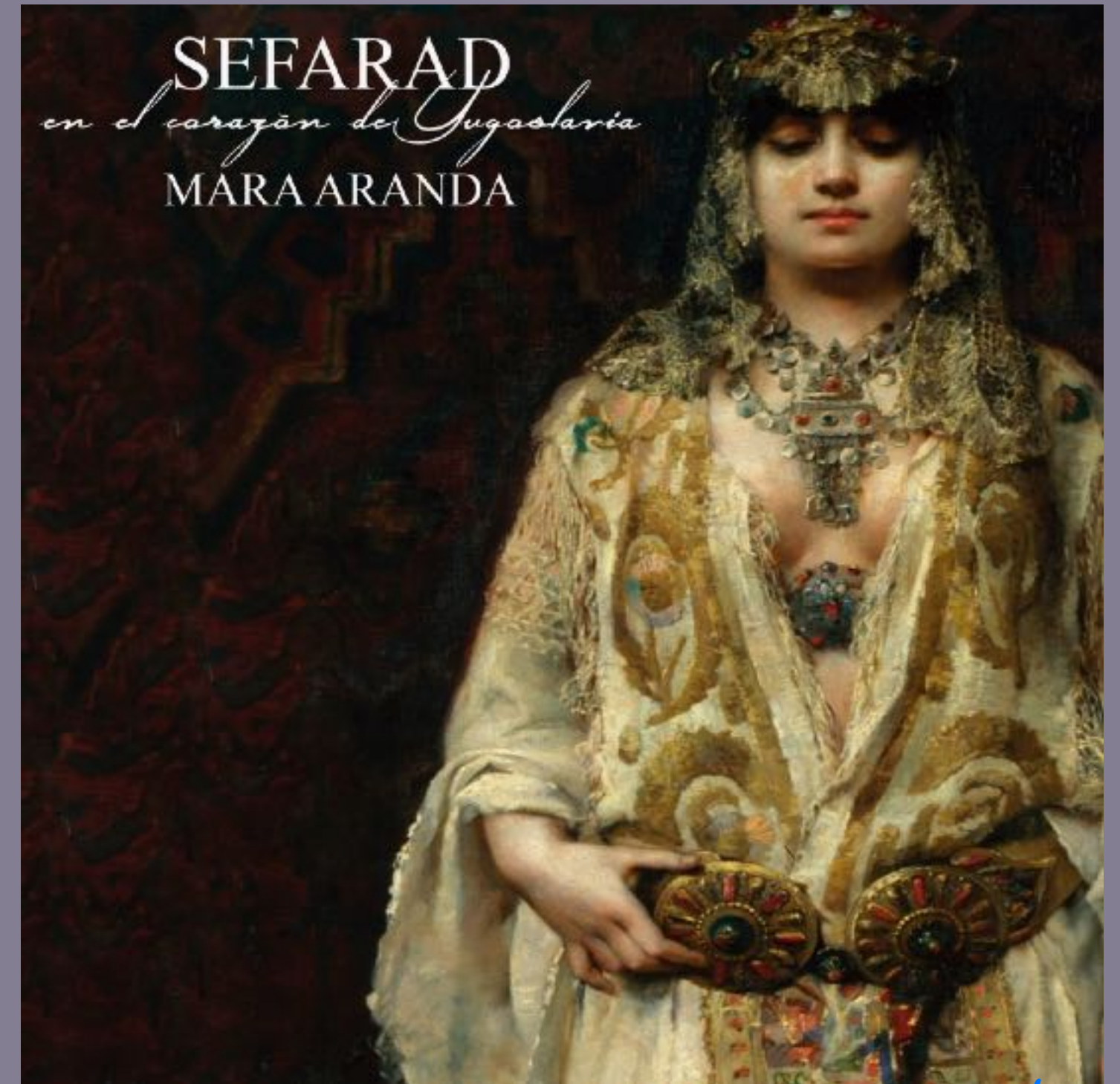
SEFARAD

EN EL COR DE L'ANTIGUA YUGOSLÀVIA

Notes al programa

A causa de la seva llarga història de diversitat religiosa i cultural, a Sarajevo se la coneix com la "Jerusalem dels Balcans". Símbol d'aquesta multiculturalitat, és la Hagadda de Sarajevo, la supervivència de la qual és un genuí miracle. Surt de Barcelona, en 1492, cap a Venècia on els seus propietaris la van vendre successivament fins que en 1894 és adquirida pel Museu Nacional de Sarajevo.

Durant la Segona Guerra Mundial, els nazis van voler apoderar-se d'ella, però el director musulmà de la biblioteca del Museu, va arriscar la seva pròpia vida, deixant-la en mans d'un clergue musulmà que la va ocultar sota els taulons del sòl de la mesquita. Durant la Guerra de Bòsnia en 1992, el manuscrit va sobreviure a un robatori en el museu perquè els lladres la van deixar pensant que mancava de tot valor. L'Hagadà va sobreviure igualment el setge a Sarajevo per les forces serbobosnianes, oculta en la cambra cuirassada i subterrània d'un banc.

La bellesa i fins i tot per tots els obstacles que aquesta Hagadà va haver de sortejar per a sobreviure, la va convertir en un genuí símbol de respecte i cooperació entre confessions religioses diferents. La inspiració de la seva història i de les seves il·lustracions es reflecteixen també en 'Sefarad en el cor de l'antiga Iugoslàvia'.

Com els senyals que s'enviaven amb miralls de torre a torre, que reflectien la llum, continuen viatjant en el seu periple etern aquests missatges d'esperança, sota una de les formes de l'aire: el cant.

'Matria Sefarad' ens porta a l'essència de la música sefardita. En esta societat patriarcal, la dona amb ajuda de cants vetllava per la transmissió de les tradicions i de l'espiritualitat a les següents generacions. Però, durant les centúries en les quals la Península, Sefarad, va ser la seva terra, es va produir un fort contacte i contagi d'elements musicals entre els membres de les tres religions que van conviure i van compartir esdeveniments històrics i vivències íntimes.

La dona serà, en este cas, qui actue com a vincle: versionant romanços i adaptant cançons populars a les seues lletres i incorporant melodies cristianes i àrabs en la litúrgia, però també qui, com a element articulador, ensenye en la intimitat de la llar i en els ritus practicats el contingut de la tradició, donant com a resultat un corpus de cançons, d'un valor incalculable que es conserva en la memòria colectiva i que encara es canta al segle XXI per ser la seua temàtica que aún se canta en el siglo XXI por ser su temática imperible i compartida, més enllà de l'època o les distincions socials, ètniques, geogràfiques o de religió.

MÀTRIA SEFARAD

Notes al programa

Entre les tradicions sefardites més característiques estan: les *fadas*, cerimònia d'imposició del nom a la nounada; la celebració del canvi d'estatus jurídic de la dona en el matrimoni; la “noche de paños” o “noche de berberisca”, celebració prèvia a les noces en honor de la núvia, pròpia de les comunitats oriündes del nord del Marroc; i la manera d'honrar i recordar als difunts, la rentada de la llana de l'aixovar de la núvia, el bany ritual amb totes les dones de la família en el *mikvé* o l'acompanyament a través dels planys o *endechas* dels morts.

Altres punts rituals que porten aparellades cançons s'interpretaran per a donar veu a una tradició i a unes dones silenciades per la societat la vàlua de les quals es recupera en aquest programa de concert i es restitueix la seva dignitat i importància en la història.

www.mara-aranda.com
www.cimmedieval.com